

67

Darío Mollá, sj.

**L'ESPIRITUALITAT IGNASIANA
COM A AJUDA
DAVANT LA DIFICULTAT**

L'ESPIRITUALITAT IGNASIANA COM A AJUDA DAVANT LA DIFICULTAD

Darío Mollá, sj

INTRODUCCIÓ	3
1. RECONÈIXER LA DIFICULTAT	5
2. «RESISTIR» EN LA DIFICULTAT	9
3. «VÈNCER» LA DIFICULTAT	15
4. LA DIFICULTAT COM A EXPERIÈNCIA DE «COMUNIÓ»	23
ANNEX	27
NOTES	29

Dario Mollá Llácer, sj., jesuïta especialista en espiritualitat ignasiana. Ha publicat dins la col·lecció EIDES: *Trobar Déu en la vida* (núm. 9), *Cristians a la intempèrie* (núm. 47), *Acompanyar la temptació* (núm. 50), *Horitzons de vida. (Viure a la ignasiana)* (núm. 54). Actualment dirigeix la Fundació CeiMigra a València.

Edita Cristianisme i Justícia, Roger de Llúria, 13 - 08010 Barcelona
Tel. 93 317 23 38 - Fax: 93 317 10 94 - info@fespinal.com - www.cristianismeijusticia.net
Imprimeix: Edicions Rondas S.L. - Dipòsit Legal: B-26.114-2012 - ISBN: 978-84-9730-297-5
ISSN: 2014-6531 - ISSN (ed. virtual): 2014-6558 - Octubre 2012

La Fundació Lluís Espinal li comunica que les seves dades estan registrades a un fitxer de nom BDGACIJ, titularitat de la Fundació Lluís Espinal. Només es fan servir per a la gestió del servei que li oferim i per mantenir-lo informat de les nostres activitats. Pot exercir els drets d'accés, rectificació, cancel·lació i oposició dirigint-se per escrit al c/ Roger de Llúria 13, de Barcelona.

INTRODUCCIÓ

El 15 de novembre del 2011 es van complir dos-cents anys de la mort de sant Josep Pignatelli sj, nascut a Saragossa el 1737 i mort a Roma el 1811. Sant Josep Pignatelli no és un sant més dins el santoral de la Companyia de Jesús, sinó que va tenir un paper i una significació molt especials en la història d'aquesta congregació.

Li tocà viure com a jesuïta l'època més crítica de la Companyia: després d'haver estat expulsada de Portugal i França, el 1767 ho fou d'Espanya, fins que el papa Climent XIV va donar a la supressió un caràcter universal. Per a la immensa majoria de jesuïtes, Pignatelli entre ells, començava una època de desterrament, clandestinitat i dispersió. Només una petita resta va sobreviure com a Companyia de Jesús a la Rússia de Caterina II. Fins al 1814 no es va tornar a una situació de normalitat quan el papa Pius VII en decretà la restauració també amb caràcter universal.

Durant aquest temps convuls, sant Josep Pignatelli va romandre fidel i fou una persona decisiva en el suport als seus germans d'orde i en la recomposició gradual de la congregació. Per això, i encara que va morir tres anys abans de la butlla de restauració de 1814, és considerat l'home clau i el pont d'unió entre l'antiga Companyia i la restaurada.¹

En ocasió d'aquesta efemèride, es van organitzar a Saragossa, la seva ciutat natal, durant tot un any, una sèrie d'actes commemoratius sota el lema general *Consuelo, apoyo y ayuda en la dificultad*.

Aquest quadern EIDES recull les conferències que, en el context d'aquesta commemoració, vaig pronunciar al *Centro Pignatelli* de Saragossa els dies 7 i 8 de novembre del 2011, amb el títol «L'espiritualitat ignasiana com a ajuda davant la dificultat».

Aquestes conferències no es van centrar de manera directa en la figura històrica del sant aragonès, sinó que intentaren aproximar-se al secret de la seva capacitat de resistència i fortalesa espiritual, i a través d'ell, a allò que l'espiritualitat ignasiana aporta i suggereix en les situacions de dificultat.

«... la persona... no només s'avesi² a resistir a l'adversari, sinó més encara a derrocar-lo» [EE 13]

«A cada embarcació hi havia un altar on se celebrava la missa i combregaven els que no eren sacerdots, o sent-ho no podien celebrar-la. En tot el que els era possible, s'intentava mantenir la distribució ordinària dels col·legis; així cada vaixell es va

transformar en una casa religiosa flotant.»³

L'obstinació de sant Josep Pignatelli i dels jesuïtes expulsats d'Espanya, que anaven a la deriva de port en port del Mediterrani, per seguir mantenint en les condicions més adverses la normalitat de la seva vida de jesuïtes i de la seva formació, il·lustra d'una manera molt clara l'actitud que Ignasi de Loiola demana a l'exercitant durant els Exercicis: no tan sols resistir a la dificultat, sinó fer-hi front fins a vèncer-la. La segona citació que hem posat és, de fet, l'aplicació pràctica de la primera.

Fixant-nos en aquests jesuïtes en situació de dificultat extrema, ens preguntem quin era el secret de la seva fortalesa i de la seva perseverança; i en la resposta a aquesta pregunta toparem amb una experiència espiritual que enforteix i ajuda les persones davant les adversitats de la vida. Aquest va ser el tema de les nostres reflexions, que esperem que puguin ser útils també per a les nostres dificultats presents.

1. RECONÈIXER LA DIFICULTAT

La dificultat, les dificultats de tota mena, tant en els processos més íntims i interiors com en totes les circumstàncies de la nostra vida quotidiana, estan molt presents en l'horitzó de vida que considera l'espiritualitat ignasiana. La dificultat és una dada que l'espiritualitat ignasiana no vol ignorar ni amagar, sinó tenir molt en compte des dels seus plantejaments inicials. L'espiritualitat ignasiana pretén ser una espiritualitat per a una vida en acció, en lluita i en dificultat.

I encara més: en el plantejament de l'espiritualitat ignasiana, l'absència de dificultats qüestionaria el nivell de seriositat en què es viu, la radicalitat a l'hora d'assumir els compromisos adquirits. Citarem un parell d'exemples d'aquesta manera de veure les coses.

El primer pertany a l'àmbit de la vida interior, dels processos més "interiors" de l'experiència espiritual. El trobem en les instruccions que Ignasi dona al començament dels Exercicis a la per-

sona que els ha d'acompanyar. Ignasi li diu que quan vegi que l'exercitant no té dificultats es pregunti i li pregunti si, de veritat, està fent seriosament el procés dels Exercicis.⁴ Perquè el sant de Loiola entén, des de la seva pròpia experiència personal i des de l'acompanyament a d'altres, que entrar profundament en un procés personal com el que planteja l'experiència dels Exercicis no es pot fer sense experimentar contradiccions, resistències i dificultats.

El segon exemple està relacionat amb la vida “exterior”. Està referit a una situació de greu dificultat per la qual passen els pares i germans jesuïtes del col·legi de Pàdua, deguda a una gran mancança de mitjans i a la pobresa personal i comunitària que han de viure.⁵ En aquesta situació reben una carta escrita pel secretari de sant Ignasi, el P. Polanco, on es diu entre altres coses:

«Només us diré això: que aquells que estimen la pobresa, han d'estimar el que se'n segueix pel que fa al menjar, al vestit, a dormir malament i a ser menyspreat. Si, ben al contrari, algú estimés la pobresa, però no volgués sentir cap mena de penúria, ni res que se'n seguís, seria un pobre massa delicat i sens dubte mostraria més amor al títol que a la possessió de la pobresa, o l'estimaria més de paraula que no pas de cor.»⁶

No hi ha pobresa sense efectes, sense conseqüències ni dificultats. No podem aspirar a ser “pobres delicats”. Els compromisos en el seguiment de Jesús comporten dificultats, no solament “interiors”, sinó també exteriors.

I sembla que com més estret i proper sigui aquest seguiment de Jesús, més de pes seran les dificultats que tindrà.

1.1. No es pot ser fidel sense dificultat

Fent ara un salt de quatre-cents anys, ens situem en èpoques més properes a nosaltres. Tant els decrets de les diverses Congregacions Generals de la Companyia de Jesús, especialment de

la número 32 a la 35, com les reflexions dels darrers pares generals Arrupe i Kolvenbach han recordat una i altra vegada que no es pot ser fidel a l'opció per una fe que obra la justícia (opció que avui caracteritza la missió de la Companyia) sense dificultats, sense «pagar un preu», a vegades carregós i dolorós, com el de la vida de moltes persones.

Podria citar molts textos, però em limito a citar-ne un que considero molt significatiu, tant pel seu autor, com per l'ocasió i el context en el qual va ser pronunciat. En la seva conferència a Bilbao en ocasió del centenari del naixement del P. Arrupe, el seu successor, el P. Peter H. Kolvenbach, va dir això:

«Si desitgem treballar per la justícia d'una forma seriosa i fins a les darreres conseqüències, la creu apareixerà de forma immediata en el nostre horitzó. Encara que actuem amb prudència, veurem aixecar-se contra nosaltres aquells que en la societat industrial d'avui practiquen la injustícia, aquells que, per altra part, són considerats cristians excel·lents i que potser, fins i tot, han estat benefactors nostres, amics nostres, gent de les nostres pròpies famílies; ens acusaran de marxisme i de subversió. Ens giraran l'esquena i amb això retiraran la seva vella confiança i el seu suport econòmic. ¿Estem disposats a assumir aquesta responsabilitat d'entrar en el camí d'una creu més pesada, a carregar les incomprendions de les autoritats civils i eclesiaístiques, amb les incomprendions dels nostres millors amics?

¿Estem nosaltres mateixos disposats a oferir un veritable testimoni en la nostra vida, en els nostres treballs, en el nostre estil de vida?»⁷

1.2. Dificultats que assumim voluntàriament

La donació de la vida com a preu a pagar per la defensa de la justícia ens introdueix en una dimensió nova de la dificultat. Ja no es tracta només de les dificultats “que vénen”, d’aquelles que duu la vida, sinó que n’hi ha també unes altres: les que assumim “voluntàriament”⁸ per raó del nostre seguiment de Jesús i de la nostra entrega als altres. Aquesta entrega de la vida per amor, la creu, és l’horitzó de la vida cristiana. Una creu que, per la voluntat salvadora de Déu, serà desbordada per la resurrecció, però que mai no perd la seva càrrega de patiment físic i moral. La persona del Ressuscitat porta marcades per sempre en el seu cos les nafres de la creu (Jn 20,24-29).

Aquest horitzó de creu i de dificultat assumida per amor a la humanitat, és el que Ignasi fa contemplar a l’exercitant com a horitzó mateix de la vida de Jesús ja des del moment del seu naixement a Betlem:

«...per tal que el Senyor sigui nat en summa pobresa, i, al cap de tants treballs, de fam, de set, de calor i de fred, d’injúries i afronts, per morir en creu...» [EE 116]

Per això, quan en el text dels Exercicis Jesús crida al seguiment, crida també a compartir les seves penúries i dificultats:

«... qui voldrà venir amb mi ha de treballar amb mi, per tal que, seguint-me en la pena, també em segueixi en la glòria.» [EE 95]

1.3. Experiència vital

Per a sant Ignasi tot això no té res de teòric, sinó que és experiència vital. En la seva Autobiografia, ja gairebé al final, explica que en el moment d’entrar a Roma per a quedar-s’hi definitivament va fer una confidència sorprenent als seus companys:

«Després, en arribant a Roma, diu als companys que veu les finestres tancades, volent dir que tindrien moltes contradiccions.»⁹

Dos detalls il·lustren, situen aquesta confidència ignasiana i li donen valor. En l’Autobiografia aquesta confessió figura just després de l’experiència mística d’Ignasi a l’entrada de Roma, l’experiència coneguda com a «visió de La Storta». És aquesta una experiència d’identificació amb Crist Crucificat: «que Déu Pare el posava amb el Crist, el seu Fill»¹⁰. I, en segon lloc, és significatiu que aquestes dificultats i contradiccions que Ignasi preveu que hauran de patir passaran, no en un lloc extern o previsiblement hostil, com podria ser Constantinoble o les Índies,¹¹ sinó en un lloc que, d’entrada, semblaria el més idoni i tranquil: Roma, el cor mateix de la Cristiandat.

Per experiència personal, per experiència d’acompanyament d’altres persones i per aprofundiment en l’Evangeli, Ignasi té molt present la dificultat com a interrogant i desafiament de la

seva proposta d'espirtualitat. Per les mateixes raons, els qui ens plantegem la vida des de les claus que dóna l'epi-

ritualitat ignasiana, també hem de comptar-hi i preguntar-nos com ens hi situem i com l'afrontem.

2. «RESISTIR» EN LA DIFICULTAT

Constatada la presència de totes aquestes dificultats, diverses en orígens i característiques, quina és l'actitud bàsica i primera que proposa l'espiritualitat ignasiana? «Resistir» [EE 13]. Quin contingut podem donar a aquesta expressió, a aquesta actitud, en el context en què estem parlant?

Per a un apropament a aquest concepte ignasià, proposarem, en primer lloc, posicions que pensem que queden excloses d'aquest «resistir», i, en un segon moment, elements que la configuren.

D'entrada, creiem poder afirmar que davant la dificultat, per a l'espiritualitat ignasiana no hi tenen cabuda posicions com el conformisme, el fatalisme o el derrotisme. No s'hi val a declarar-nos vençuts sense lluitar, o sense renunciar a la lluita necessària per a fer front a allò que es vagi presentant.

Aquest resistir té segurament molta relació amb el geni o caràcter personal d'Ignasi soldat. A Pamplona «estant en una fortalesa que els francesos comba-

tien, quan tothom era del parer de rendir-se i salvar la vida, perquè veien clarament que no podien defensar-se, ell va donar tantes raons a l'alcaid, que aconseguí convèncer-lo de defensar-se contra el parer de tots els cavallers, els quals s'encoratjaven amb l'ànim i esforç d'ell...»¹². I això, confessa el mateix Ignasi, ho va fer per «un desig gran i va d'honra». Per aquest mateix orgull personal se sotmetrà, ja a Loiola, a una cruel operació a la cama que restablís la seva imatge física. Per tant, el «resistir» ignasià està bastant relacionat amb la personalitat d'Ignasi, que seguirà mantenint en el futur, tot i haver-ne purificat la intenció.

Aquesta actitud, és simplement pur voluntarisme? M'estimo més deixar per a més endavant la resposta a aquesta pregunta, ja que no vull donar-la sense haver-la explicada i justificada. Però, en qualsevol cas, és evident que no entra dins el plantejament de l'espiritualitat ignasiana rendir-se d'entrada davant la dificultat.

A continuació faré menció d'algunes formes de situar-se davant la dificultat que tampoc no lliguen gaire amb l'espiritualitat ignasiana, però que són freqüents en el nostre temps. No són actituds humanes noves, sinó tan velles com l'anar a peu:

– El victimisme com a manera d'evitar fer front a la dificultat, o, potser més exactament, de justificar la nostra resignació, la nostra passivitat o la nostra manca de recursos davant la dificultat. Victimisme que adopta quantitat de variants: des de l'adolescent «tots estan en contra meva» o el «ningú no m'entén», passant per allò de les conspiracions, confabulacions, la culpa sempre és dels altres, o per la versió «política» de «l'herència rebuda».

– La por, que és una altra forma pèsima d'afrontar la dificultat. D'entrada, perquè la por engrandeix la dificultat o la sensació de dificultat i hi afegeix components que no hi ha en la realitat, sinó tan sols en la ment o en l'esperit del temorenc; i també perquè la por immobilitza, paralitza i bloqueja els recursos que la persona té per a afrontar les seves dificultats. La por ens va reduint a la impotència davant les dificultats,

minimitzant o ignorant les possibilitats de la persona o de la institució.¹³

– La il·lusió de poder viure sense dificultats, o la idea que, si som bons o a canvi de ser-ho, el Senyor ens alliberarà de les dificultats. Una il·lusió molt present en la vida humana (des del llibre de Job fins a la seva versió moderna en la controvertida pel·lícula de Terrence Malik, *L'arbre de la vida*). Il·lusió o somieig que, potser sota formes menys dramàtiques, compartim en el fons molts de nosaltres.

Doncs no; hi haurà dificultats. I l'important és situar-s'hi al davant d'una manera adequada. I la manera ignasiana de fer-ho és aquest «resistir» en la dificultat. Quins són els seus components? A què som convidats per aquest «resistir» que ens proposa l'espiritualitat ignasiana quan vivim en dificultat?

2.1. Tenir cura de la nostra interioritat

Som convidats a posar més atenció en la cura de la nostra interioritat, per a posar en joc, de veritat, totes les possibilitats interiors de la nostra persona, especialment aquelles més amagades, aquelles que sembla que no hi són, però que moltes vegades, i de forma sorprenent, afluoren en els moments difícils. Unes forces de reserva que tantes vegades desconeixem o menystenim.¹⁴

Però, evidentment, no es tracta d'estar atents a la interioritat només en el moment puntual de la dificultat, sinó que hi ha una crida al conreu constant de la nostra experiència interior, conreu

que l'enforteix i que fa possible que d'aquesta experiència en surti la força necessària per als moments de dificultat. L'impacte d'una mateixa dificultat sobre la persona és molt diferent segons com sigui de forta interiorment aquesta persona: si la dificultat ens sobrevé quan estem dèbils, el seu impacte serà molt més gran que si es produeix en els moments de fortalesa. La dificultat, quan som forts, produeix esgarrapades, però quan ens troba dèbils pot deixar ferides profundes, i no és el mateix una ferida profunda que una esgarrapada.

La capacitat d'una resposta ràpida a la dificultat és important. És decisiu no deixar-la créixer, i afrontar-la abans que agafi massa força i massa cos. I aquesta agilitat de resposta davant la dificultat, essencial perquè no agafi massa terreny en poc temps, anirà molt lligada a com de desperts i actius ens trobem interiorment. Si no ho estem, quan ens n'adonarem ja serà massa tard.

2.2. Revisar les nostres maneres d'estar i de situar-nos en la vida

En esdevenir-se la dificultat som convidats també a revisar i a preguntar-nos com són d'adequades o d'inadequades les nostres maneres d'estar i de situar-nos en la vida, les nostres dinàmiques de vida. Perquè hi ha dificultats molt vinculades a com vivim i a les actituds amb què afrontem la vida.

Posaré dos exemples ben concrets:¹⁵

– Hi ha dificultats que tenen l'origen en un ritme de vida inadequat i desequilibrat o són potenciades per aquest ritme, que sobredimensiona

uns determinats aspectes de la vida en contra d'uns altres, que també necessiten cura i atenció. El desequilibri en el ritme de vida acostuma a repercutir en forma de cansament, desànim, conflictes amb les persones que m'envolten, pèrdua d'il·lusió i de qualitat en allò que es fa.

– Hi ha dificultats relacionades, en canvi, amb les actituds amb què ens situem en la vida. Actituds com l'autocentrament, la dependència de la pròpia imatge o de l'opinió aliena, la desmesura de les expectatives, la desproporció dels fins, la manca de serenitat en la vivència de l'èxit i/o del fracàs, ens solen abocar a decepcions, negativitats i agressivitats.

Són només exemples; la crida de fons és aquesta: el moment de la dificultat és també el moment de l'autoexamen, perquè entre les dificultats de la vida n'hi ha moltes que nosaltres mateixos causem o que, venint de fora, són potenciades pel nostre ritme de vida inadequat o les nostres actituds incorrectes. La major part de vegades, les dificultats externes són minimitzades o maximitzades, segons com siguin les actituds amb què les vivim o afrontem. Aquella mateixa dificultat que quan estic bé em sembla manejable o assumible, quan estic malament em sembla un obstacle insalvable.

2.3. Posar en joc la nostra capacitat de perseverància

En clau d'espiritualitat ignasiana, el moment de la dificultat és també el moment de posar en joc la nostra capacitat

de perseverança. Una perseverança que reposa en la confiança, en una fonda confiança, que Ignasi expressa d'una manera preciosa en els Exercicis: «l'auxili diví, el qual sempre li queda, encara que no el senti clarament» [EE 320].

La confiança és per als moments de dificultat. Quan tot va bé, el que es dona no és pas confiança, sinó evidència. I en els moments dolents, quan van mal dades, en què podem recolzar aquesta confiança necessària per a perseverar? En la memòria. Una memòria agraïda d'allò que el Senyor ha fet amb nosaltres. Podem perseverar quan no oblidem, quan tenim una "consciència" viva de com és de perseverant l'amor de Déu amb cada un de nosaltres.

Però no ens enganyem: els humans perdem la memòria. Perdem la memòria moltes vegades d'una manera sorprenent i veloç, i en la dificultat, aquesta pèrdua de memòria és encara més accentuada. La tempesta d'avui fa oblidar de seguida els dies magnífics que la van precedir. És un tema que en la Bíblia és recurrent: el Senyor diu contínuament al seu poble que ha oblidat, que oblidava. I nosaltres no som pas fets d'una pasta diferent de la d'aquell poble que tan sovint oblidava «els fets del Senyor».

Si això és així, si, com l'experiència ens demostra, estem tan inclinats a l'oblit, cal tenir cura de la memòria, cal treballar-la i alimentar-la. La memòria es manté més viva quan les vivències i experiències s'interioritzen, s'assimilen, deixem que ens impactin dins el cor... I quan no ho fem, la vida se'ns escapa de les mans, se'ns escapa sense gaudir-ne ni aprendre'n res. L'espiri-

tualitat ignasiana ens convida a ser persones de memòria, i de memòria agraïda, perquè això ens farà capaços de confiar, d'esperar i de resistir en la dificultat. Aquest treball de la memòria és sempre el primer punt de l'examen, en l'"examen de consciència" quotidiana, que és el "mínim ineludible" d'una experiència espiritual.¹⁶

2.4. Moment per a l'autoconeixement

El moment de la dificultat és també moment per a l'autoconeixement. Un autoconeixement que ens fa adonar que som allò que realment som: ni el molt que ens agradaria ser o podríem fer, ni el poc que creiem ser quan ens sentim malament. I amb aquest autoconeixement, ajustat pel que fa al positiu i al negatiu, se'ns demana i se'ns obre el camí a l'acceptació lúcida, equilibrada i serena del que som.

Què és el que possibilita aquesta acceptació del que som, que tantes vegades està per sota dels nostres desigs, les nostres expectatives o del que els altres pensen que som? Què és el que possibilita una acceptació tan allunyada de les nostres negativitats, sí, aquelles que es disparen quan les coses ens surten malament?

Expressem-ho d'entrada amb les paraules de sant Ignasi quan en les regles de discerniment espiritual dels Exercicis parla de les possibles causes de la "desolació". Una d'elles és:

«...per donar-nos vertadera noció i clar coneixement a fi que sentim internament que no és cosa nostra

d'aconseguir o conservar devoció crescuda, amor intens, llàgrimes ni cap altra consolació espiritual, sinó que tot és do i gràcia de Déu nostre Senyor; i perquè no fem niu en coses alienes, i s'alci el nostre enteniment a alguna supèrbia o glòria vana, atribuint-nos la devoció o altres parts de la consolació espiritual.» [EE 322]

El que possibilita aquesta autoacceptació serena, també en el moment de la dificultat, és “fer niu” en l'estimació de Déu per nosaltres. De manera que quan no ens vegem capaços de volar, no ens enfonsem ni ens fem mal de qualsevol manera, sinó que siguem capaços de descansar en aquest niu d'amor de Déu, que sempre és acollida i estimació. I així mateix, quan ens sentim capaços de volar, no oblidem en quin niu hem rebut l'afecte, l'aliment i la força que ens impulsa. Un niu al qual, un dia o un altre, més aviat o més tard, necessitarem tornar per a ser alimentats de nou amb el do i la gràcia de Déu.

Déu acull en el seu afecte les nostres debilitats i limitacions, aquelles que queden realçades en el moment de les dificultats, i l'estimació de Déu ens crida també a fer de la dificultat un moment de maduresa i, fins i tot, de gratitud.

2.5. Moments que ens obren a les preguntes

En clau ignasiana m'atreveixo a assenyalar una altra virtualitat dels moments de dificultat, molt present, per exemple, en l'*Autobiografia* de sant Ignasi. Els moments de dificultat són moments que

ens obren a les preguntes, i les preguntes ens obren, quan sabem acollir-les i conviure-hi, a l'aprofundiment i a la transformació.

«Quan el pelegrí va comprendre que la voluntat de Déu era que no es quedés a Jerusalem, rumiava contínuament què havia de fer...»¹⁷

Tot procés espiritual d'Ignasi està marcat per les dificultats que obren a preguntes, i a canvis i a transformacions decisives que neixen d'aquestes preguntes. Quan no el deixen quedar a Jerusalem i amb això estronquen tot un projecte de vida, sorgeix la pregunta sobre què fer i, d'aquesta pregunta, en neixen tantes coses!: els estudis d'Ignasi, la coneixença amb els companys a París (on es dirigeix a causa de les dificultats que troba a Salamanca), la configuració d'un ideal de vida... Quan ja amb aquests mateixos companys no pot viatjar a Jerusalem s'obren a una altra pregunta: què fer?, a què dedicar la vida?, i d'allà sorgeix la determinació de posar-se a disposició del Papa. Quan senten la dificultat que aquesta disponibilitat els planteja, la dificultat d'haver-se de separar els uns dels altres i de dispersar-se, neix una nova pregunta: mantenim alguna mena d'unió entre nosaltres?, i de la resposta a aquesta pregunta en sorgeix la Companyia de Jesús.

És molt bo fer-nos preguntes, i les dificultats són moltes vegades les que ens ajuden o ens obliguen a preguntar-nos, més enllà d'inèrcies i conformismes. Preguntes obligades, preguntes necessàries, preguntes difícils o dures: això no obstant, i amb tot, divines preguntes! L'Evangelí és ple de les pregun-

tes que Jesús fa, i moltes d'elles no pretenen més que aquells a qui van dirigir-les prenguin consciència de si mateixos, de les seves necessitats, dels seus desigs, dels seus projectes de vida.

La vida i les dificultats de la vida ens plantegen moltes preguntes que més bé ens fan com menys pressa tenim a contestar-les. La temptació que ens assalta moltes vegades és donar respostes precipitades o superficials. Ens costa sostenir les preguntes, viure amb elles. Cal aprendre a acceptar la pregunta i a conviure-hi tot el temps que calgui, fins que sentim que la resposta neix del cor i el pacifica. O, fins i tot, encara que no arribem mai a trobar cap resposta.

En la seva encíclica *Déu és Amor*, i en fer referència a les preguntes i interrogants que sorgeixen inevitablement a les persones en raó dels seus compromisos i de la seva proximitat amb aquells que pateixen, Benet XVI parla de romandre amb les preguntes en diàleg d'oració davant Déu:

«Restar amb aquesta pregunta davant el seu rostre en diàleg orant:

Senyor, sant i veraç, quant de temps trigaràs a fer justícia?» (Ap 6,10)

«Romanem fermes en la certesa que Déu és pare i ens estima, encara que el seu silenci segueixi sent incomprendible per a nosaltres.»¹⁸

Potser hi ha moments de dificultat en els quals només és possible això. Però aquest romandre, aquesta mateixa capacitat de sostenir la pregunta, de fer-ne pregària, és ja el do de Déu en la dificultat.

Tot això que acabem de dir en aquest apartat del “resistir” no són sinó aplicacions de les recomanacions que fa sant Ignasi en els Exercicis per al temps de la desolació, i més concretament de les regles 5a i 6a de Primera Setmana [EE 318 i 319]:

«Estar ferm i constant en els propòsits.»

«Insistir més en l'oració, meditació, a examinar-se molt i allargar-nos en alguna manera convenient de fer penitència.»

3. «VÈNCER» LA DIFICULTAT

«Resistir» a la dificultat és un primer moviment, però no pas l'últim ni el millor que proposa l'espiritualitat ignasiana. El número 13 dels Exercicis, amb què hem començat aquesta reflexió, ens parla d'un «encara més» que el resistir: «derrotar-lo», «vèncer-lo». Es tracta no solament de resistir a la dificultat, sinó de vèncer-la, de fer-ne un moment de progrés i avenç, de maduració personal i de maduració de la nostra experiència de Déu.

Aquesta victòria necessita preparació, treball, entrenament, estratègia, lucidesa... Com podem adquirir tot això? Com ho va adquirir sant Josep Pignatelli i tants altres companys anònims? No oblidem que el jove Josep entra en la Companyia de Jesús amb només quinze anys i quatre mesos. ¿On i com aprèn aquest adolescent, de família noble, nascut en un context en el qual comptava

amb totes les facilitats, la capacitat de vèncer la dificultat? Guiats per aquestes preguntes ens introduïrem ara en una de les millors aportacions d'Ignasi a la història de l'espiritualitat cristiana: la seva pedagogia espiritual, el seu projecte de formació de la persona espiritual que vol entestar-se en el seguiment de Jesús en el context d'una vida activa i compromesa.

Si he d'escollir una paraula per a definir el gran objectiu i l'horitzó del projecte formatiu ignasià, aquesta paraula és, sense dubte, «integració». Sant Ignasi pretén que en una persona s'integrin harmònicament i interactuïn totes les dimensions de la persona humana i pretén, a més a més, una experiència espiritual que integri i afronti tots els desafiaments que planteja la complexitat de la nostra vida.

Proposo, tot seguit, un text que sintetitza en poques i profundes paraules aquest gran objectiu de la formació espiritual ignasiana: és el número 288 de les Constitucions de la Companyia de Jesús.

«Siguin exhortats sovint a cercar en totes les coses Déu, nostre Senyor, allunyant quan sigui possible, d'un mateix l'amor de totes les criatures, per a posar-lo en el seu Creador, estimant-lo a Ell en totes i estimant-les totes en Ell, conforme a la seva santíssima voluntat.»

«A Ell en totes i totes en Ell»: paraules que resumeixen la integració plena de vida humana i experiència de Déu. I en aquest «totes» s'inclouen també, és clar, la dificultat, les contradiccions, els problemes de la vida... Es tracta d'estimar Déu en elles, i d'estimar-les a elles en Déu. Això sí que és «vèncer» amb rounditat l'enemic, molt més enllà de resistir-lo.

No és gens fàcil aconseguir aquesta integració i aquesta victòria. Perquè una cosa, i ben costosa a vegades, és no deixar-nos vèncer per la dificultat i una altra, vèncer-la. Sovint constatem com les dificultats, de la mena que siguin, ens

desanimen i ens desmoralitzen. És un treball de tota la vida enfortir-nos i entrenar-nos per a ser capaços de victòria. Com podem fer-ho? Quines estratègies ens proposa el projecte ignasià per a créixer en la capacitat de vèncer la dificultat, d'integrar-la en la nostra experiència espiritual?

Destacaré dos aspectes essencials del projecte formatiu d'Ignasi que ens poden ajudar a reflexionar i ens poden ser força suggeridors.

3.1. L'experiència interior sotmesa a la prova de la vida

Una experiència interior que no es confronta amb la vida, que no s'exposa a la intempèrie de la vida, veu limitat el seu creixement i maduració, acaba sent inservible davant les dificultats i, cosa que és pitjor, pot dur a engany. El contrast amb la vida és necessari per a fer forta i veritable una experiència interior. Des d'aquesta convicció, Ignasi planteja la seva pedagogia espiritual. Vegem ara un dels exemples més clars de la posada en pràctica d'aquesta convicció.

El període més llarg i intens de la formació de l'experiència interior del jesuïta és el noviciat. D'alguna manera, el projecte formatiu del noviciat és un paradigma de la manera ignasiana d'iniciar i ajudar a madurar l'experiència espiritual. Són dos anys d'acció intensiva que han de servir per a establir unes bases de consistència espiritual perdurable.

Durant aquest període, i per a formar de la millor manera possible l'experiència espiritual de la persona, sant Ignasi proposa «sis experiències principals».

De la bona articulació i integració d'aquestes experiències en depèn l'èxit del projecte formatiu.¹⁹

3.1.1. *Fent Exercicis Espirituals*

«La primera és fent Exercicis Espirituals durant un mes.»

El mes complet d'Exercicis és una experiència intensa de trobada personal amb el Senyor. Aquesta experiència és per a sant Ignasi la primera. La primera, sí, però no pas l'única. Si fos només aquesta experiència la que constituís el procés d'iniciació a la vida espiritual i de seguiment del Senyor, el procés quedaria incomplet, si no desvirtuat. El treball centrat únicament en la vida interior, per decisiu que sigui, que ho és, no seria suficient. I no bastaria perquè cal que sigui provat i contrastat per la vida i amb ella. Ens quedariem sense saber si aquesta experiència és capaç d'ajudar en les dificultats reals de la vida o és capaç de sostenir-se i resistir-hi. Per això, sant Ignasi completa aquesta primera i fonamental experiència del «mes d'Exercicis», amb altres cinc.

3.1.2. *Servint en hospitals*

«Servint en hospitals, o en algun d'ells durant un altre mes, menjant-hi i dormint-hi... ajudant i servint a tots, malalts i sans, segons els sigui manat.»

Els hospitals del temps de sant Ignasi no eren ni en concepte ni en condicions, mínimament semblants als nostres. No eren hospitals entesos com a centres sanitaris, sinó més aviat albergs de transeünts, per on passaven totes les

misèries humanes, no solament les físiques. I les seves condicions de salubritat, d'higiene, d'alimentació... podem imaginar-les fàcilment.

Anar a hospitals era anar a l'encontre de les persones més adolorides i excloses en aquella societat. Ignasi demana que, fet el mes d'Exercicis, es vagi a l'encontre d'aquestes persones i s'hi resti, almenys, «durant un altre mes»: pel mateix temps que s'han fet Exercicis. Amb dos matisos que em semblen significatius: «menjant-hi i dormint-hi»: compartint les seves condicions de vida, no anant-hi simplement de visita esporàdica. I «servir a tots, malalts i sans, segons els sigui ordenat», perquè a vegades servir els sans, i obeir les seves ordres, és una «prova més gran» que servir els malalts, perquè està desproveïda d'aurèoles d'heroisme o esdeveniments interiors.

Ignasi planteja que l'experiència espiritual es contrasti amb les misèries de la vida i experimenti i valori si davant d'elles se sent moguda a servir i a realitzar aquest servei que li demanarà abnegació. Estem verificant, constatant la veritat i la profunditat d'aquesta experiència.

3.1.3. *Peregrinant sense diners*

«Peregrinant durant un altre mes sense diners, demanant per les cases per amor de Déu nostre Senyor, perquè es pugui avesar a mal menjar i mal dormir.»

En aquest cas, la proposta ignasiana és que l'experiència espiritual transiti pels camins de la intempèrie, de la vida a la intempèrie, i que provi la seva for-

talesa quan les condicions exteriors no li són favorables. Com diria Ignasi en un altre moment, fora d'un «monestir ben ordenat i concertat». Sí, en el desordre i el desconcert.

L'experiència espiritual sotmesa a la intempèrie i les intempèries diverses a les quals som sotmesos en la vida: la intempèrie de la solitud, de la manca de seguretat, de la incomoditat, del menyspreu, del rebuig. Tot això és el que un es troba quan pelegrina sense mitjans ni suports.

Crida l'atenció la insistència ignasiana, en diversos textos, en el «menjar i dormir malament». El menjar i el dormir com a renúncies bàsiques en la vida, signe d'unes condicions de vida dures. I hem de verificar i madurar la nostra experiència espiritual perquè sigui capaç de trobar-se amb Déu en la fam, en la son i en l'escassetat.

3.1.4. *Exercitant oficis humils*

«Després a casa, exercitant-se amb diligència i cura en els diversos oficis baixos i humils.»

Potser, en un primer moment, aquesta “prova” ignasiana ens pot semblar la més extemporània, la més allunyada de la nostra sensibilitat o inútil per al nostre temps. Però reflexionem-hi una mica i reflexionem també sobre la seva intuïció fonamental.

Imaginem per un moment algú que pertany a l'alta noblesa del segle XVIII com el novici Josep Pignatelli fent aquells treballs i oficis que no hauria fet mai a casa seva, perquè eren els oficis que corresponien als criats. I fent-los no per necessitat material, sinó en virtut

d'una experiència espiritual que ens convida a resituar-nos en la vida i a resituar-nos-hi des de criteris que no tenen res a veure amb els nostres privilegis de naixement, de classe i de cultura.

Es tracta, en definitiva, de constatar on ens situa la nostra experiència espiritual en la vida quotidiana: en la nostra vida familiar, laboral, comunitària i social. I es tracta també de preguntar-nos si la nostra experiència espiritual actua i transforma els nostres costums quotidians. De sotmetre la nostra experiència espiritual a la dura i definitiva prova de la quotidianitat.²⁰

3.1.5. *Ensenyant els elements de la fe*

«Ensenyant en públic la doctrina cristiana o una part d'ella a nois i a altres persones de poca cultura.»

El contingut exterior d'aquesta prova és ensenyar o predicar els elements de la fe davant d'auditoris poc preparats o difícils, sigui per la seva curta edat o per la seva manca de cultura.

Sant Ignasi obliga a passar per la prova d'expressar la pròpia experiència espiritual, no amb grans paraules a un públic que, embadalit, ens escolta i després ens aplaudeix, sinó amb el sacrifici i la pena de buscar paraules molt pobres per a un auditori que escolta amb dificultat i, que moltes vegades, no entén allò que escolta i del qual no es poden esperar gaires aplaudiments o felicitacions, sinó més aviat indiferència, rebuig o fracàs.

L'experiència espiritual sotmesa, en definitiva, a dues proves molt difícils, però molt necessàries i constants en la vida: la prova de la inutilitat i la prova

del fracàs. Sentir que posant en joc alguna cosa que per a tu és molt decisiva i important, això no suscita ni provoca res en l'altre o es perd en la incomprensió i el rebuig. És el «tot a canvi de res» necessari quan ens arrisquem o atrevim a compartir la nostra experiència espiritual amb els no convençuts o els “selectes”. Una experiència bàsica per a qui vol ser apòstol o testimoni en una societat com la nostra.

3.1.6. *Sent provat i edificatiu*

«Sent provat i edificatiu procedirà endavant predicant, o confessant.»

Només després que l'experiència espiritual ha passat de manera suficient per totes aquestes proves («sent provat i edificatiu»), «se seguirà endavant» compartint-la i ajudant d'altres en els ministeris pròpiament sacerdotals. La proposta formativa ignasiana prepara per a l'exercici del ministeri sacerdotal com a ajuda als altres, i ho fa no com una formació teòrica, sinó com una experiència espiritual que ha passat pel contrast, el divers i plural contrast, amb les dificultats de la vida.

En aquest camí de contrast, l'experiència espiritual es purifica i verifica, i el subjecte va creixent com una persona capaç d'afrontar, des d'una experiència espiritual fonda, les diverses dificultats de la vida.

Aquest permanent contrast entre experiència espiritual i vida com a element d'una pedagogia que ens enforteix davant la dificultat, sant Ignasi la proposa no solament als que comencen el seu itinerari espiritual, sinó a persones molt provades, avançades i il·lustres. Vegem,

si no, les instruccions que dóna als jesuïtes que envia al Concili de Trento.

«Ensenyant nois durant un temps llarg, segons la disposició de totes les parts, mostrant els primers rudiments.»

«Visitant els hospitals durant alguna hora o hores del dia més convenient per a la salut corporal, confessant i consolant els pobres, i encara portant-los alguna cosa.»²¹

Quin és l'objectiu final de tot aquest procés? Què és el que Ignasi pretén incloent aquestes “proves” en la seva pedagogia espiritual? Pretén que l'experiència espiritual guanyi en autenticitat i en veritat, i, per a ell, aquesta autenticitat i veritat de l'experiència espiritual es demostren i/o manifesten en l'abnegació, en el desprendre's de nosaltres mateixos.

Si no permetem que la nostra experiència espiritual sigui confrontada i mesurada per les misèries de la vida, la intempèrie, l'opacitat del quotidià, l'exposició al fracàs... hi ha el perill de la més radical perversió d'una experiència espiritual: l'orgull, la supèrbia, el menyspreu als altres, l'engany de pensar que som nosaltres els que tenim el mèrit o la força. I si arribem a això és llavors quan ens afeblim definitivament davant la dificultat.

Més enllà de les formes concretes, més enllà del fet que estiguin pensades per a joves jesuïtes en formació, hi ha en aquesta pedagogia una intuïció molt universal, i molt actual. Una experiència espiritual no madura si no se sotmet i es confronta amb aquestes proves, amb les proves de la vida.²²

I tot això ens condueix a quelcom que vull subratllar amb especial força. Com més plens de nosaltres mateixos estem, com més contents d'haver-nos conegut, més força té la dificultat sobre nosaltres i menys àgils estem per a donar-hi resposta. Com més abnegats, com més despresos de nosaltres mateixos som i vivim, menys ens impactarà la dificultat i serem molt més àgils i forts per a vèncer-la.

No surt més victoriós de la seva lluita contra la dificultat el qui és aparentment més “fort”, sinó el més abnegat, el més després de si mateix. O, si voleu formular-ho d'una altra manera: el més fort en situació de dificultat és qui més s'ha buidat de si mateix. I això no és pas teoria, sinó que la vida ens ho confirma dia a dia; comprovem una vegada i una altra com els que ho han tingut tot o han gaudit de tot són sovint els més dèbils davant les dificultats i els reptes de la vida.

3.2. El discerniment permanent

Per a vèncer la dificultat no solament cal ser fort, sinó també lúcid. Més perillosa és una dificultat quan al primer cop d'ull ens sembla més fàcilment superable, i, tot i això, ja aprofundint-hi, anem descobrint que no ho és tant. Més difícil es fa vèncer la dificultat quan el nostre orgull l'ha menystinguda o ens ha fet mesurar malament les nostres forces davant seu. És particularment perillosa aquella dificultat tan ben amagada o dissimulada que no l'advertim fins que la tenim a sobre. És necessària, doncs, la lucidesa per a percebre a temps la veritable naturalesa i força de la dificultat,

per a calibrar les nostres forces amb realisme i per a saber triar, entre aquelles armes que estan a la nostra disposició, les més adequades en cada cas.

El camí ignasià vers la lucidesa sobre nosaltres mateixos i sobre el que ens envolta és el camí del discerniment. El discerniment entès com a tarannà de vida i hàbit i no únicament com a exercici puntual a realitzar en determinats moments de la vida o només davant la presa de determinades decisions. La proposta ignasiana és viure la vida tota en clau de discerniment, amb tarannà de discerniment. I en la mesura en què així ho fem som molt més forts davant les dificultats.

Quins elements i actituds caracteritzen, configuren, aquest tarannà de discerniment com a manera de situar-nos en la vida? N'enunciem alguns:

a) En primer lloc, una actitud de reconeixement («coneixement intern») i acollida agraïda de tot allò que anem rebent en la vida, i que tantes vegades ens passa desapercebut. El que rebem de Déu, el que rebem de les persones que ens envolten, el que ens arriba i ens enriqueix de tantes formes diferents. Discernir és, en primer lloc, saber reconèixer i acollir el do quotidià. El fet mateix de percebre la vida com a do ens fa forts i ens fa capaços de situar adequadament les contrarietats de la vida.

b) Una actitud d'atenció, de viure amb els ulls ben oberts, les oïdes receptives, el cor sensible... Per així adonar-nos de la veritable dimensió i naturalesa de les coses, de la veritat de les persones més enllà de les aparences i estereotips. Per a percebre la silenciosa

i humil presència de Déu en el costat opac d'aquest món. Aquesta profunditat de mirada que dóna el discerniment proporciona sensatesa i maduresa a l'hora de calibrar, criteris propis i llibertat per a sostenir-los, i perspectiva en jutjar.

c) Una actitud de reflexió sobre el nostre món interior, d'anàlisi de tot allò que es mou per dins nostre, que és molt. Amb aquesta actitud i el seu exercici ens fem capaços de copsar i donar joc als nostres millors impulsos, i també de ser conscients i mesurar les nostres resistències, la seva naturalesa i la seva força. Aquesta escolta del nostre interior ens fa adonar de les subtils i tantes vegades invisibles trampes que ens generen els nostres afectes desordenats i les nostres dependències afectives. I aquesta atenció al nostre interior ens estimula a la generositat en ajudar-nos a veure allò que ens fa veritablement feliços, desmentint així tantes propostes enganyoses que ens sedueixen amb la seva aparença.

d) Una actitud d'obertura i disponibilitat per a deixar-se dir i acompanyar, perquè si ho fem seran molts els missatges que ens arribaran, uns de manera intencionada i altres casuals (però no per això menys vàlids), i que ens permetran ajustar la imatge sobre nosaltres mateixos i comprovar la veritat del que diem ser i fer. Aquesta actitud cal sostenir-la especialment quan no se'ns afalaga i quan se'ns diu que potser ens anem ficant per camins o dinàmiques equivo-

caes. Siguem conscients que si no ens deixem acompanyar en la vida ordinària, tampoc no ens deixarem acompanyar en la dificultat.

e) Una actitud de servei en renovació permanent. El discerniment és per al servei i pren sentit en el servei. Aquest necessita el discerniment per a no acabar sent rutina o acomodació. Entre l'agraïment que ens disposa i el servei que posa per obra, el que hi ha enmig, l'itinerari del discerniment, és una ajuda, una mediació imprescindible, perquè el nostre servei sigui el més adequat, el més necessari, el més generós, el més desinteressat. Desproveït de la seva orientació final al servei, el discerniment és un exercici buit, si no del tot narcisista. El desig autèntic i generós de servei és el que, tantes vegades, ens fa lúcids, forts i capaços de vèncer la dificultat.

Arribem ja al final d'aquesta part de la nostra reflexió: vèncer la dificultat. I ens hem trobat amb dues armes poderoses que ens permeten no tan sols resistir-la, sinó vèncer-la: l'abnegació i el desig de servir. A l'abnegació ens hi condueix una experiència espiritual que s'exposa i es deixa contrastar, interpel·lar i madurar per les «proves» de la vida. A la radicalitat en el desig de servir hi arribem per un tarannà de discerniment que, partint del reconeixement i l'acollida del do de Déu, es pregunta sempre i cada dia: com puc estimar més?, com puc servir millor?

4. LA DIFICULTAT COM A EXPERIÈNCIA DE «COMUNIÓ»

Resistir en la dificultat, vèncer la dificultat... Hi ha encara un pas més possible que ens és donat per la gràcia de Déu: viure la dificultat com a experiència de comunió.

Començo aquesta part final de la nostra reflexió amb un breu comentari sobre alguns textos ignasians. El primer text correspon a l'Autobiografia de sant Ignasi, després del retorn del seu pelegrinatge a Jerusalem, on ha de caminar pels territoris europeus en els quals tenen lloc les guerres i conflictes entre França i Espanya:

«A la posta del sol va arribar a un poble clos i els guàrdies el detingueren tot seguit pensant que no fos un espia. El ficaren en una caseta tocant a la porta i començaren a examinar-lo com se sol fer quan hi ha sospita. Ell responia a totes les preguntes que no sabia res. El despullaren i fins i tot li

escorcollaren les sabates i totes les parts del cos per veure si portava alguna carta. I com que no va haver-hi manera de treure-li res, el lligaren i el portaren al capità, confiats que el faria cantar. Ell va demanar que el portessin cobert amb la seva capeta, però no la hi van voler donar i el portaren com estava, amb aquelles calces i camisa dels quals s'ha parlat abans.

En el camí el pelegrí va tenir una mena de representació del Crist quan el portaven, encara que no era una visió com les altres. Fou portat per tres carrers grans i ell no anava gens trist, sinó més aviat alegre i content.»²³

El segon text pertany a la carta que hem comentat més amunt i que va escriure el secretari de sant Ignasi, el P. Polanco, als jesuïtes del col·legi de Pàdua que estaven passant per una situació de pobresa severa²⁴:

«Tanmateix a persones que recorden l'estat que han abraçat, i tenen davant dels ulls a Jesucrist nu en creu, no és necessari exhortar-les a paciència...

Anomeno gràcia la pobresa, perquè és un do de Déu especial, com diu l'Esclusiva: "Pobresa i riquesa, tot ve del Senyor" (Sir 11,14), i sent tan estimada de Déu com ho demostrà el seu Unigènit, que "deixant el tron reial" (Sv 18,15), vol néixer en pobresa i créixer amb ella. I no tan sols la va estimar en vida patint fam, set i no tenint "on reposar el cap" (Mt 8,20); sinó també en la mort, volent ser despulat dels seus vestits, i que de totes les coses, fins l'aigua en la set, en fos privat».

El tercer text és una de les peticions del llibre dels Exercicis, petició que es proposa perquè l'exercitant faci a l'hora de contemplar la passió de Jesús:

«Demana el que vull, allò que és propi de demanar en la passió: dolor amb Crist dolorós, aclaparament amb Crist aclapat, llàgrimes, pena interna de tanta pena que Crist passa per mi.» [EE 203]

En els dos primers textos se'ns diu que una dificultat sobrevinguda i aliena a la voluntat del qui la pateix (ser empresonat, ser sotmès a escarni o a pobresa) pot ser suportada amb paciència,

i fins i tot amb alegria, quan es mira Crist, quan es viu com a forma de proximitat i solidaritat amb ell. En el tercer text es va més enllà, es desitja i es demana la dificultat com a correspondència a l'amor, com a forma de resposta a algú que experimentem que ens ha estimat amb totes les seves conseqüències.

4.1. La dificultat, experiència de comunió

¿Estem davant formes de viure la dificultat inhumanes, malalties o fins i tot dignes de rebuig per perverses?

Per a contestar aquesta pregunta n'hi ha prou amb mirar la nostra pròpia experiència humana. Quantes vegades hem aguantat o suportat la penalitat per estar al costat d'una persona estimada que estava patint! I això ens ha semblat inhumà o indigne? No. És inhumà el contrari: l'abandonar. Hi hem estat, encara que érem conscients que potser la nostra presència no "servia de res" materialment. Com a forma de manifestar l'afecte, com a forma de comunió en el dolor, en l'amor. Perquè sabem que per a la persona humana hi ha quelcom més dur que patir: patir sol.

I, no ens ha passat a vegades que hem pensat, dit i demanat que una mica del dolor de l'altre ens toqués a nosaltres si això servia perquè l'altra persona, a qui estimem de veritat, quedés també una mica alleujada? Normalment és aquesta una petició impossible, irrealitzable. Però creiem que respon a un sentiment noble, i de cap manera a un sentiment reprovable o malaltís.

La dificultat pot ser experiència de comunió quan hi ha amor pel mig. No

es busca ni es demana la dificultat per ella mateixa, sinó que el desig d'unió en l'amor, el desig de comunió amb l'altra persona, és tan fort que està disposat fins i tot a carregar amb el dolor, per agut o insofrible que ens sembli. Perquè l'amor és un sentiment més fort que escapolar-se de la dificultat, que també és un sentiment molt intens.

Quantes vegades hem expressat la nostra admiració per persones que saben afrontar totes les conseqüències, fins i tot les més doloroses, de la seva solidaritat humana amb els més pobres, amb els exclosos! A vegades d'una forma imprevista o no volguda; altres vegades d'una forma plenament conscient i assumida.²⁵ La comunió en la dificultat i en el dolor és moltes vegades una de les formes necessàries i nobles de la solidaritat humana.

Hi ha un pas més en Ignasi. És el pas del qui vol experimentar les mateixes dificultats de qui el va estimar i a qui estima per aconseguir així la màxima identificació, màxima comunió amb ell. És «anar a totes» amb aquell que s'estima, és anar amb ell «fins a la fi del món». Aquest desig de comunió s'expressa molt intensament en aquella petició dels Exercicis amb la qual Ignasi respon a la crida amorosa i misericordiosa de Jesús:

«Etern Senyor de totes les coses, jo faig la meva oblació amb el vostre favor i ajuda, davant la vostra infinita bondat, i davant la vostra Mare gloriosa, i tots els sants i santes de la cort celestial, que jo vull i desitjo, i és la meva determinació deliberada, sempre que sigui en major servei i

lloança vostra, d'imitar-vos a passar tota mena d'injúries i vituperis, i tota pobresa així actual com espiritual, sempre que la vostra santíssima majestat vulgui elegir i rebre en tal vida i estat.» [EE 98]

4.2. Voluntarisme ignasià

Amb aquest text al davant, és ara el moment i el context per a respondre a aquella pregunta que ens fèiem tot just en començar aquest quadern sobre el «voluntarisme» ignasià, sobre què és i què no és voluntarisme, sobre quan podem parlar de voluntarisme i quan no.

Hi ha en aquest text una frase que sona a voluntarisme sense atenuants «jo vull i desitjo, i és la meva determinació deliberada». I seria cert, si agaféssim aquesta frase sense context i en la seva literalitat sense matisos. No obstant això, hi ha tres matisos molt importants en el text que trenquen la dinàmica d'un possible voluntarisme:

«Amb el vostre favor i ajuda.»

«Sigui en major servei i lloança vostra.»

«Sempre que la vostra santíssima majestat vulgui elegir i rebre en tal vida i estat.»

La «determinació deliberada» està condicionada a la consciència de saber que allò que es desitja és voluntat de Déu, orientada al servei i es reconeix que només és possible dur-la a terme «amb el favor i l'ajuda» de Déu. És una «determinació» contextualitzada en l'amor i el servei, i és també humil. El desig que s'expressa és tan gran com mancat i ne-

cessitat. Conviuen, en una de les “tensions” més característiques de l’espiritualitat ignasiana, la magnanimitat i la humilitat.

El voluntarisme, en el sentit rebutjable del terme, és una forta determinació de la voluntat lligada a autocentrament i narcisisme. Parlem de voluntarisme quan el meu desig i la meva determinació són des de mi i per a mi. És voluntarisme quan s’oblida que la debilitat humana necessita que els seus desigs, fins i tot els més nobles, siguin «ajudats». Quan la meva «determinació» es converteix en autoafirmació des de la ignorància i el menyspreu dels altres.

Tanmateix, quan la voluntat humana es posa amb determinació al servei de Déu i dels altres, quan aquesta determinació està oberta a ser reconduïda pel

discerniment, quan conviu amb l’acció de gràcies i la petició, això ja no és voluntarisme, sinó el noble desig d’anar fins al final en els meus compromisos d’amor i de servei.

L’espiritualitat ignasiana ens convida també, d’aquesta manera, a viure la nostra dificultat mirant el Senyor, que per nosaltres es va donar «fins a l’extrem», sense mesurar conseqüències i sense regatejar patiment. I ens convida, al mateix temps, a viure la nostra dificultat com a forma de comunió i solidaritat amb tants germans i germanes nostres que, per tants motius i per tantes injustícies, pateixen molt més que nosaltres. La dificultat ens obre llavors a la comunió, i en l’experiència de comunió trobem la gràcia més profunda de Déu per a viure evangèlicament la dificultat.

Proposem, tot seguit, una sèrie de qüestions que poden ajudar al treball personal i a compartir en grup la temàtica que planteja aquest quadern. Per fer-ho seguirem l'ordre de l'exposició.

Reconèixer la dificultat

- Els cristians, com a persones humanes, compartim les dificultats inherents a la vida humana. Però més enllà d'això, creus que hi ha dificultats «afegides» degudes a la nostra condició de creients? Quines són aquestes dificultats?

Resistir a la dificultat

- A la pàgina 10 s'enumeren una sèrie de formes inadequades per a afrontar la dificultat. T'hi reconeixes? Penses que alguna d'elles està avui dia més estesa? Pots posar exemples concrets de la teva vida personal o de la d'altres on es donin aquestes formes inadequades?
- En les pàgines que van de la 10 a la 14 es formulen una sèrie d'elements «positius» que podem extreure de les dificultats. Des de la teva pròpia experiència personal, pensa quins valors més i per quina raó.
- En aquest capítol es parla del «valor de les preguntes en la vida». Què et suggereix el que figura en la pàgina 13 sobre el paper que van tenir les preguntes en la vida de sant Ignasi i en el procés de naixement de la Companyia?
- Pot resultar molt suggerent comentar i compartir els textos de Benet XVI que figuren en la pàgina 14.
- Tens personalment la capacitat de «conviure» amb preguntes sense resposta? Quina importància els dones?
- Havent llegit tot aquest segon capítol, quins suggeriments trobes més interessants i útils per a la teva pròpia vida quotidiana?

Vèncer la dificultat

- Com definiries una experiència espiritual «madura» i «integradora»? Quines característiques creus que la configuren?
- Quina és la teva opinió sobre les sis «experiències» ignasianes per a ajudar a generar aquesta experiència espiritual madura? Com les formularies avui? En el nostre moment i context, n'hi afegiries alguna?
- Comenta aquesta afirmació que trobaràs en la pàgina 20: «el més fort en situació de dificultat és qui més s'ha buidat de si mateix». La comparteixes? La matises? Per què?
- En aquest capítol, encara que d'una manera molt breu, es parla del discerniment com a dinàmica de vida, com a actitud –molt més, doncs, que com a activitat puntual– i s'enumeren alguns dels seus components. Repassa'ls i assenyala quins et semblen més importants i si en trobes a faltar algun.
- En les pàgines 21 i 22 s'insisteix en la vinculació entre discerniment i servei. Què en penses, del que s'hi diu? Ho comparteixes?

La dificultat com a experiència de «comunió»

- Des de la teva pròpia experiència vital, a la qual el text fa referència, comparteixes les afirmacions que es fan en aquest capítol? Hi introduiries algun matís o les completaries? Com?
- L'apartat 4.2 d'aquest capítol fa una reflexió sobre el «voluntarisme», el que és i no és: quina és la teva opinió sobre això?

Finalment, del conjunt del quadern, què és el que més et pot ajudar a afrontar les dificultats concretes de la teva vida quotidiana?

1. Referent a tot això es pot considerar una senzilla i recent biografia escrita per José Antonio FERRER BENIMELI, SJ: *José Pignatelli (1737-1811). La cara humana de un santo*, Bilbao, Mensajero, 2011. Així com la carta que el P. Adolfo Nicolás, general de la Companyia, va escriure a tots els jesuïtes el 15 de novembre del 2011.
2. El diccionari de sinònims assenjala com a sinònim d'avesar-se: acostumar-se, habitar-se, acarrerar-se...
3. FERRER BENIMELI, *José Pignatelli...*, op. cit. p. 30.
4. Exercicis, 6.
5. Els col·legis de la Companyia a l'època de sant Ignasi depenien dels ingressos que els asseguraven els seus «fundadors». Per això, quan aquests ingressos no eren els esperats o el fundador no complia les seves promeses es podien produir, com va ser el cas del col·legi de Pàdua, situacions de penúria i pobresa.
6. «Carta als Pares i Germans de Pàdua», Roma, 7 d'agost de 1547, a san Ignacio DE LOYOLA, *Obras completas*, Madrid, BAC, 1991 (5a ed.), p. 821.
7. Peter HANS KOLVENBACH, «El P. Pedro Arrupe, profeta de la renovació conciliar»: conferència a Bilbao el 13 de novembre del 2007.
8. «La seva passió voluntàriament acceptada», diem en la pregària eucarística, referint-nos a Jesús.
9. *Autobiografia*, 97.
10. *Autobiografia*, 96.
11. A la «Fórmula de l'Institut», document fundant de la Companyia de Jesús, els primers jesuïtes fan una descripció d'allò que en aquella època són considerats llocs hostils o difícils: «els turcs, o qualsevol altres infidels... aquelles parts que anomenem Índies... altres terres d'heretges, cismàtics». Vegeu-ho a san Ignacio DE LOYOLA, *Obras completas...*, op.cit., p. 457.
12. *Autobiografia*, 1.
13. En el seu llibre *David, pecador y creyente*, el cardenal Martini proposa una lectura del relat bíblic de David i Goliat (1Sa 17) en aquesta clau: com a paràbola sobre la por, que és vençuda per la confiança que el jove David té en el Senyor. És una lectura molt atractiva i suggerent.
14. Connectem aquí amb el concepte de «resiliència». No em resisteixo a citar i recomanar dos llibres escrits en aquesta clau: el de Luis ROJAS MARCOS, *Superar la adversidad. El poder de la resiliencia*, Barcelona, Espasa Calpe, 2010, i el de Francesc TORRALBA, *Inteligencia espiritual*, Barcelona, Plataforma Editorial, 2010
15. En el meu llibre *Espiritualidad para educadores*, Bilbao, Mensajero, 2010, en faig un comentari extens aplicant-ho al món de l'educació, p. 55-58.
16. I és que l'«examen de consciència» moltes vegades és una tasca rutinària o formal, centrada més en el «jo» que en Déu, i que s'acaba abandonant perquè arriba a ser una experiència quotidiana de frustració, en lloc de ser una acollida amorosa de l'amor de Déu en la meua vida quotidiana i un moviment de resposta, també amorosa, a Déu.
17. *Autobiografia*, 50.
18. BENEDICTO XVI, *Dios es amor*, núm. 38.
19. Nombres del 64 al 70 de les Constitucions de la Companyia de Jesús.
20. Aquesta atenció a la vida quotidiana és molt pròpia de sant Ignasi. Per posar només un exemple: quan en els Exercicis demana a l'exercitant que mediti en el seu projecte de pecat li fa considerar «el lloc i la casa on ha viscut», «la conversa que he tingut amb altres», «l'ofici en què he viscut» [EE 56].
21. «Instrucción a los padres enviados a Trento» Roma, a començament de 1546. A san Ignacio DE LOYOLA, *Obras completas...*, op.cit., p. 785-786.
22. Per desgràcia, hom troba massa sovint persones que acaben els seus processos de formació sacerdotal o religiosa i segueixen sent persones molt immadures quan entren en la vida «activa». Una formació teòrica sense «provació» no genera una espiritualitat madura. I menys encara si aquesta espiritualitat s'ha cul-

tivat en ambients o contextos artificialment “protegits”.

23. *Autobiografia*, 51 i 52.

24. Vegeu nota 6, p. 818.

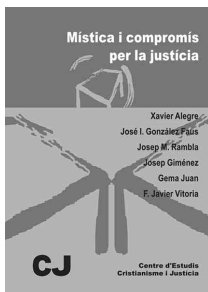
25. L'excel·lent pel·lícula *Des hommes et des dieux* (2010), de Xavier Beauvois, ens narra el

procés pel qual una comunitat de monjos cistercencs francesos decideix assumir les conseqüències de la seva solidaritat amb la població algeriana amb la qual convivia, tot i que podien haver-ho evitat, i són convidats i fins i tot pressionats a marxar i fugir.

LLIBRES -SÈRIE ESTUDIS-

www.cristianismeijusticia.net/llybres

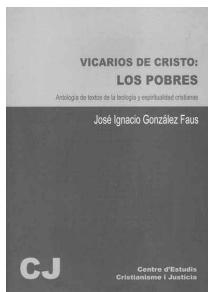

Mística i compromís per la justícia

Aquest llibre vol ser un toc d'atenció a la mística perquè no caigui en la temptació d'oblidar-se dels pobres. I és que l'espiritualitat cristiana és sobretot, una recerca apassionada per la justícia.

Autors: Xavier Alegre, José I. González Faus, Josep M. Rambla, Josep Giménez, Gema Juan, F. Javier Vitoria

Preu: 15€ (despeses d'enviament incloses)

Vicarios de Cristo: los pobres

Reimpresió d'aquest llibre de José Ignacio González Faus. Completa antologia de textos sobre els pobres com a lloc central de la teologia i l'espiritualitat cristianes.

Autor: José Ignacio González Faus

Preu: 12€ (despeses d'enviament incloses)

(Títol editat només en castellà)

Què crec? Com crec? Per què crec?

Testimonis de fe en una societat secularitzada. Un llibre que vol deixar constància que creure té encara sentit enmig d'un món dominat per un nou paradigma tecnològic i científic on sembla que no haver-hi lloc per la fe.

Autors: Ferran Manresa, Pim Queralt, Jaume Flaquer, Tere Iribarren, Isidre Ferreté, F. Javier Vitoria

Preu: 12€ (despeses d'enviament incloses)

Pots comprar els llibres:

- Omplint el formulari de la nostra pàgina web:
www.cristianismeijusticia.net/lilibres
- Enviant les teves dades per email a: **info@fespinal.com**
- Per telèfon, en horari de secretaria, **93 317 23 38**
- Omplint aquesta butlleta i enviant-la a la nostra adreça

Nom i cognoms: .....

.....

Adreça: .....

.....

Població: .....

Codi postal: ..... Telèfon: .....

Correu electrònic: .....

Títol/s: .....

.....

.....

CRISTIANISME I JUSTÍCIA, Roger de Llúria, 13 - 08010 Barcelona
Tel. 933172338 - info@fespinal.com www.cristianismeijusticia.net

La Fundació Lluís Espinal li comunica les seves dades seran registrades a un fitxer de nom BDGACIJ titularitat de la Fundació Lluís Espinal. Les dades es faran servir per a la gestió de la seva sol·licitud i per enviar-li informació de la nostra Fundació. Pot exercir els drets d'accés, rectificació, cancel·lació i oposició dirigint-se per escrit al c/ Roger de Llúria 13, de Barcelona.

*«Ajudar», amb aquest verb, Ignasi de Loiola expressà modestament el seu gran desig de fer el bé als altres.
Sota aquest lema de servei i senzillesa,
l'Escola Ignasiana d'Espiritualitat (EIDES)
ofereix aquesta sèrie de materials ignasians.*

Escola Ignasiana d'Espiritualitat (EIDES) Col·lecció «Ajudar»

57. K. RAHNER. En el corazón de la espiritualidad ignaciana (*només en castellà*) - 58. E. LÓPEZ. L'imaginari d'Ignasi de Loiola - 59. A. BUENO. En la presó de la imatge - 60. O. TUÑÍ. Vuit dies amb Jesús - 61. J. M. RAMBLA. No avançar-se a l'esperit - 62. V. CODINA. Una presència silenciosa - 63. JOSEP M. RAMBLA - SEMINARI D'EXERCICIS (EIDES). Exercicis Espirituals de Sant Ignasi de Loiola. Una relectura del text (2) - 64. J. BAQUER. Acompanyar, servei d'Església (1) - 65. T. GUARDANS. Cristina Kaufmann, a la recerca de l'essencial - 66. J. BAQUER. Acompanyar, servei d'Església (2) - 67. D. MOLLÀ. L'espiritualitat ignasiana com a ajuda davant la dificultat

Els títols d'aquesta col·lecció es poden descarregar d'internet a: www.cristianismeijusticia.net/eides

La Fundació Lluís Espinal envia gratuïtament els quaderns EIDES a tothom que ho sol·licita. Si vostè desitja rebre'ls, demani'ls a Cristianisme i Justícia.

Cristianisme i Justícia

c/ Roger de Llúria 13, 08010 Barcelona
Tel: 93 317 23 38 • Fax: 93 317 10 94
info@fespinal.com • www.cristianismeijusticia.net

cristianismeijusticia

cijusticia

fespinal89